

МІЖНАРОДНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЛІНГВІСТИКИ ТА ПЕРЕКЛАДУ

**АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
ФІЛОЛОГІЧНОЇ НАУКИ:
СУЧАСНІ НАУКОВІ ДИСКУСІЇ**

**МАТЕРІАЛИ
МІЖНАРОДНОЇ НАУКОВО-ПРАКТИЧНОЇ
КОНФЕРЕНЦІЇ**

25–26 березня 2016 р.

м. Одеса

УДК 80(063)
ББК 80я43
А 43

Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії: матеріали міжнародної науково-практичної конференції, м. Одеса, 25–26 березня 2016 року / відп. ред. д-р філол. наук, проф. І.В. Ступак; ред. кол.: д-р філол. наук, проф. І.Б. Морозова, д-р філол. наук, проф. О.М. Образцова, д-р філол. наук, проф. Н.В. Петлюченко, д-р філол. наук, проф. В.Г. Таранець, канд. філол. наук, доц. К.Б. Зайцева, канд. філол. наук, доц. О.А. Мартинюк, канд. філол. наук, доц. А.О. Міхальцо, канд. філол. наук, доц. Л.І. Морошану, канд. філол. наук, доц. В.І. Рижих, канд. пед. наук, доц. Л.Г. Таланова. – Одеса : Міжнародний гуманітарний університет, 2016. – 140 с.

ISBN 978-966-916-085-0

До збірника матеріалів конференції увійшли тези доповідей, які стали предметом обговорення учасників міжнародної науково-практичної конференції «Актуальні проблеми філологічної науки: сучасні наукові дискусії», що відбулася у м. Одеса 25–26 березня 2016 року у Міжнародному гуманітарному університеті.

Матеріали конференції можуть становити інтерес для наукових працівників, викладачів, студентів вищих навчальних закладів, а також для всіх, хто цікавиться сучасним станом та перспективами розвитку філологічної науки.

УДК 80(063)
ББК 80я43

ISBN 978-966-916-085-0

© Факультет лінгвістики та перекладу
Міжнародного гуманітарного університету, 2016

ЗМІСТ

НАПРЯМ 1. УКРАЇНСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Формування риторичної компетентності майбутніх вчителів початкової школи Горобець С. І.	6
Особовий і особистий Я у художніх текстах Ольги Кобилянської Зайць В. Г.	11
Риторичні фігури у поезіях Василя Симоненка Масловська Т. О.	17
О. Довженко і світ Медвідь Н. О.	20

НАПРЯМ 2. РОСІЙСЬКА МОВА ТА ЛІТЕРАТУРА

Русский Гофман: властитель душ, или золотой треугольник с пентаклем Альдебарана Тузков С. А.	26
--	----

НАПРЯМ 3. РОМАНСЬКІ, ГЕРМАНСЬКІ ТА ІНШІ МОВИ

Образність у реалізації мотивів англomовного поетичного дискурсу XXI століття: лінгвокогнітивний аспект Акішина М. О.	31
Запозичення як джерело збагачення румунського юридичного лексикону XIX ст. Вікторова Л. В.	35
Концептуальна метонімія похідних суфіксальних іменників сучасної німецької мови Ільчук О. А.	40
Образні порівняння в індивідуально-авторській картині світу Едмунда Спенсера Карпова М. С.	43
Филологическая деятельность Александра Мараки Морошану Л. И.	47

КОНЦЕПТУАЛЬНА МЕТОНІМІЯ ПОХІДНИХ СУФІКСАЛЬНИХ ІМЕННИКІВ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ

Ільчук О. А.

старший викладач кафедри германської філології
Київського університету імені Бориса Грінченка

Ціллю даної розвідки є дослідити концептуальну метонімію похідних суфіксальних іменників сучасної німецької мови. Об'єктом є концептуальна метонімія похідних суфіксальних іменників німецької мови. Предметом є особливості концептуальної метонімії досліджуваної групи мовних одиниць.

На сучасному етапі лінгвістична наука все частіше ставить питання про роль когнітивної метонімії у формуванні значень мовних одиниць. Концептуальна метонімія може вербалізуватися похідним словом, що слугує основою концептуальної словотвірної метонімії. Концептуальна словотвірна метонімія втілює «... широкий загальний взаємодіючих факторів – морфолого-синтаксичних, фонетичних, семантичних, лексичних та концептуальних, проявляючись у похідному, у якому виникає мовне оформлення різноманітних відношень суміжності ...» [1, с. 51]. Похідне слово як вторинна одиниця номінації може відображати метонімічні транспозиції між різними концептуальними одиницями. Концептуальні метонімічні транспозиції наявні у словотвірному метонімії імпліцитно.

Метонімія є не тільки семантичним механізмом, як це прийнято у традиційних дослідженнях, але й когнітивним механізмом, як це постулюється у когнітивному напрямі. Когнітивний підхід до вивчення метонімії відкриває нові перспективи дослідження, «... дає можливість переглянути сутність метонімії, представляючи її як когнітивний процес та як концептуальне явище, і тим самим, визначаючи її як спосіб концептуалізації і категоризації дійсності, тобто як спосіб пізнання і організації знання про світ, при якому відбувається заміна (субституція) понять, предметів і явищ суміжних з ними» (переклад наш – О. І.) [2, с. 9].

Дослідження метонімії у напрямку від мовного простору до концептуального, коли метонімія розглядається як мовне явище, обумовлене ментальними процесами, здійснено Беатріс Варрен [3]. З такої (семасіо-

логічної) точки зору виділяються два типи метонімії: референційна та пропозиційна. Пропозиційна метонімія має в основі метонімічне відношення та поєднує дві пропозиції (експліцитно виражену метонімом та імпліцитно наявну у метонімі). Референційна метонімія є мовним виразом, побудованим на метонімічному відношенні, та який поєднує дві величини. Референційна метонімія має синтаксичну структуру, яка складається з імпліцитно вираженої голови та експліцитно вираженого модифікатора та є скороченою номінальною фразою. Завдяки синтаксичній структурі референційної метонімії метонімічне відношення є прогнозованим. Експліцитний елемент не замінює імпліцитний, а є його обмежуючим доповненням, тобто говорити про заміну одного елемента на інший неправильно. Референційна метонімія утворюється за п'ятьма семантичними зразками на основі відношення між експліцитним та імпліцитним елементом: каузальність, локалізованість у просторі та часі, володіння, композиція/привірювання, репрезентація, або їх комбінація.

У висловлюванні *Ich leere die erste Flasche und brauche noch ein klein wenig mehr* [Die Zeit, 29.06.2015] референційна метонімія *Flasche* є номінальною фразою «*Flüssigkeit: das, was sich in der Flasche befindet*», де є експліцитно виражений модифікатор *Flasche* та імпліцитно виражена голова *das, was sich (in) ... befindet*, має місце референція до *Flüssigkeit in der Flasche*.

На нашу думку, похідні суфіксальні іменники утворюють саме референційну метонімію за Б. Варрен. У метонімії похідних суфіксальних іменників модифікатором виступає словотвірний елемент (суфікс), а не слово, який маркує референтну віднесеність похідної одиниці. У висловлюванні *Als Zauberer war er schon in 72 Ländern der Erde zu erleben* [Berliner Zeitung, 24.12.2005] референційна метонімія *Zauberer* є номінальною фразою «*jemand, der zaubert*» (той, хто чаклує), де є експліцитно виражений модифікатор *-er* (суфікс похідної одиниці *Zauberer*) та імпліцитно виражена голова *zaubern* (твірною одиницею). Метонімічне відношення будується між двома величинами – головою *zaubern* (твірною одиницею) та модифікатором *-er* (суфіксом похідної одиниці *Zauberer*) шляхом виділення семантичної ознаки голови – дії (*zaubern*) та уточненні її референтної віднесеності за рахунок модифікатора -

суфікса *-er* до особи *Zauberer* (особа за дією). У номінальній фразі «*jemand, der zaubert*» експліцитно виражений елемент, суфікс *-er*, у складі *Zauberer* утворює разом з імпліцитно вираженим елементом *zaubern* референційну єдність, результатом якої є референційна метонімія *Zauberer*.

Метонімією є когнітивний механізм переносу найменування з твірного слова *bescheinigen* *засвідчувати, посвідчувати* на похідне *Bescheinigung* зі значеннями 1. *засвідчування, посвідчування* та 2. *посвідка, свідоцтво, довідка* на основі їх семантико-поняттєвої суміжності (дія – процес та дія – предмет), який реалізується між концептом ДІЯ твірного слова та концептами ПРОЦЕС та ПРЕДМЕТ похідного слова. У когнітивній площині ми розуміємо *метонімію* як когнітивний механізм переносу найменування з твірного слова на похідне на основі їх семантико-поняттєвої суміжності, який реалізується між концептами твірного та похідного слова.

Список використаних джерел:

1. Капранов О. П. Идеотнічний характер когнітивної словотвірної метонімії (на матеріалі похідних іменників сучасної німецької мови) // Вісник Запорізького державного університету: Збірник наукових статей. Філологічні науки / Головний редактор Толлок В.О. – Запоріжжя: Запорізький державний університет, 2002. – С. 51-60.

2. Резинкин, Алексей Юрьевич. Функционирование метонимических номинаций в немецком политическом медиа-дискурсе: автореферат дис. ... кандидата филологических наук: 10.02.04 / Резинкин Алексей Юрьевич; [Место защиты: Алт. гос. пед. акад.]. – Барнаул, 2012. – 20 с.

3. Warren, Beatrice. Referential metonymy. Kungl. humanistiska vetenskapssamfundet i Lund, 2006. [Електронний ресурс] http://www.lunduniversity.lu.se/lup/publication/536833_555544k44344y

4. <http://www.dwds.de/>
